

SAMFUNN

T JULIA AFSHARY-KAASA

F SEBASTIAN S. BJERKVIK

S LISBOA

Et paradys for tek-gründere, men en økonomisk katastrofe for innbyggerne. Slik ble **Lisboa** nordmenns nye workcation-favoritt.

WORKCATION. Kolleger fra inkubatoren Gründergarasjen i Oslo har dratt til Lisboa på arbeidsferie. Fra venstre: Lauritz Pedersen, Nicolai Kjærnes, Magnus Svendsen, Mattis Deila Dusanu, Hilmir Straumland og Inger-Lovise Fjellgaard.

Oppstartsoasen

13

– DET SKJEDDE NOE rart i taxien på vei inn til Lisboa fra flyplassen, sier Inger-Lovise Fjellgaard (28).

Til daglig jobber hun i den Oslo-baserte *aksele- ratoren* 6AM – som hjelper oppstartsbedrifter med raskere vekst – men nå lener hun seg tilbake på en uteservering i den portugisiske hovedstaden.

Hun sitter under skjeve furutrær med parasoll- formede kroner. Smeltet ost på hvitt brød lan- der på bordet foran henne, og forsterker syden- stemningen.

Men hun er ikke her på ferie. Allerede i taxien fikk hun øye på to menn hun studerte sammen med på Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet (NTNU). – Det er jo ikke overalt man opplever det, sier hun. – Du flyr i fire timer, og så ser du kjentfolk i løpet av de første ti minuttene. Før du engang har satt fra deg kofferten.

ARBEIDSFERIEN. Lisboa, Portugals hovedstad og tidligere koloniale maktsenter, er en av ver- dens eldste byer. Det bor 545.000 mennesker innenfor kommunegrensen, og i løpet av 2025 hadde brosteinsgatene millioner av besøkende. De siste årene er byen blitt et slags paradys for laptop-arbeidere, spesielt i oppstartsbedrifter og teknologimiljøet. En metropol full av utlen- dinger med jobber som kan gjøres fra hvor som helst – så lenge wifien er god nok.

Noen slår seg ned i lengre perioder, og sender barna på engelsktalende skoler. Andre tar seg et halvår, noen måneder eller uker. Kontakten med hjemmekontoret holdes på Teams, og ferie- saldoen ligger på stedet hvil. Det er ikke et uvanlig gode i oppstartsmiljøet. – Jeg har jo alltid tilbrakt mye tid i utlandet på vinteren, på grunn av jobbene jeg har hatt. Gjerne noen måneder av gangen, sier Magnus Svendsen (29) fra Gründergarasjen.

Han er «*innovation manager*» i *inkubatoren* – et miljø eller en organisasjon som hjelper nye bedrifter eller ideer med å utvikle seg ved å gi støtte, veiledning og ressurser – og har flerårig erfaring fra det norske oppstartsmiljøet.

I løpet av de siste to årene har han vært i Portugal seks ganger.

– Er det trekkplasteret ved å jobbe i oppstartsbran- sjen?

– Ja, blant annet. Det er friheten. Jeg motive- res ikke så mye av penger, men jeg motiveres av å kunne reise dit jeg vil, sier Svendsen.

Sentimentet går igjen blant flere av de unge oppstarterne D2 har snakket med – én kvinne sier hun «aldri» kunne ha jobbet et sted som ikke lot henne dra på «workcations».

– Det er slik man tiltrekker seg talent i min bransje. Lønnen er stort sett lik overalt, så det

handler om godene, forklarer kvinnen, som vil være anonym.

Hun er 33 år, jobber innen finansteknologi, og tjener 1,2 millioner kroner årlig. Hun sitter på hjemmekontor fem dager i uken.

– Hjemmekontor, trening i arbeidstiden, *remote work* ... sånne ting. Herregud, jeg skal aldri tilbake på jobb.

KATASTROFALT. Lisboa befinner seg stadig på kåringer av de beste byene for fjernarbeidere og digitale nomader. Internettet er stabilt, klimaet mildt, og det er flust av kontorfellesskap med arbeidsplasser som kan leies for timepris. For en norsk lønnstager er det også svært billig. En toroms i bysentrum kan leies for rundt 15.000 norske kroner i måneden. Det gode liv leves – syv retter til to personer og en flaske vin kommer fint i underkant av 2000 kroner. Du kan spise, drikke, røyke og farte rundt i taxi til en brøkdel av norske priser.

Det til tross for at en internasjonal studie nylig kåret Lisboa til en av Europas minst leve- lige byer. Levekostnadene tilsvarer 121 prosent av gjennomsnittslønnen.

– Vi har gått gjennom et tiår av gentrifisering, sier Luis Mendes, forsker ved Universitetet i Lisboa, på videosamtale fra sitt hjem i en av Lisboas forsteder. – Sosialt og for fellesskapet har det vært kata- strofalt, fortsetter han. – Helt katastrofalt.

KOLLEGIALT. Det er Inger-Lovise Fjellgaards første tur til Lisboa, men hun er i gode hender. Hun har reist sammen med erfarne kolleger fra oppstartsbransjen. – Vi har leid et hus sammen rett borti her, sier hun, og veiver bak seg.

En Airbnb med ni senger, stor bakgård, lite pri- vatliv og et plaskebasseng som når dem til knærne. I en liten uke huser den fem menn og en kvinne, i alderen 24 til 38 år. Flere besitter en grad fra NTNU og en engelskspråklig tittel i en «*start up*» – alle deler kontorplass hos Gründergarasjen i Oslo. – Det er jo et stort *community* for *digital nomades* her, sier Hilmir Straumland (24), utvik- ler i oppstartsbedriften Hera Solutions.

På hodet har han en svart kaps med påskrif- ten «*not a consultant*».

– Det er veldig mye folk som jobber *remote* her. Så det er fint for *community building*.

– *Hvordan er det å bo sammen?*

Straumland smiler, og nikker mot Fjellgaard – reisefølgets eneste kvinne.

– Spør oss på lørdag når vi er på vei hjem, sier Fjellgaard.

– Nei da, vi får gjort masse. I går kveld ble det jo nesten etablert et nytt selskap.

OPPVEKST. – *Cash only*.

Servitør Antonio Tabarra (26) trekker på skuldrene og peker ut døren.

– Minibank, 100 meter ned i gaten.

Han jobber ved Taberna da Rua das Flores, en hulelignende bistro i en sidegate i sentrum. Her serveres tradisjonell portugisisk mat, visstnok utmerket.

– Vi gjør det på gamlemåten. Ingen kort. Ingen meny. Ingen reservasjoner.

Han har den skjelske sjarmen til en gutte- rapper, veksler mellom flørt og kulde. Med noen vanskeligheter balanserer han en stor tavle på hoften, der dagens meny står nedskrevet i kritt.

Idet hulen fyller seg med gjester, de fleste portugisere, fylles den også med servitører som forsvinner bak tavlene. De danser rundt taller- kener og vinbøtter og småbarn, unngår på centi- meteren å treffe besøkende i hodet.

– Jeg vokste opp her, sier Tabarra og peker på det slitte tregulvet.

– Altså akkurat her.

– *Har byen forandret seg siden din barndom?*

Han ler litt.

– Det er omtrent ingenting som *ikke* har for- andret seg.

Foruten de mange internasjonale arbeiderne som slår seg ned seg i ferdigdekorerte Airbnb- leiligheter, slår Lisboa årlig nye turismerekorder. Kurven går rett opp, uten tegn til utflating.

– De vil ha latte, ikke *kafé cheio*. Avokadotoast, ikke *bifana*. Og brunsj, sier Tabarra.

– *Hva synes du om det?*

Han trekker på skuldrene.

– Det verste er boligkrisen.

Tabarra er universitetsstudent, og bor i by- kjernen med romkamerater. Leieprisene er mer enn doblet på ti år. Samtidig har lønningene bare økt med rundt 25 prosent.

– Vi blir priset ut av våre egne nabolag.

DET GLOBALE MARKEDET. Da finanskrisen traff Europa i 2008, ble Portugal hardt rammet. Arbeidsledigheten skjøt i været, særlig blant unge og nyutdannede. I 2011 lå den på over 30 prosent.

EU og Det internasjonale pengefondet stilte med en krisepakke på 78 milliarder euro, men skaden var allerede skjedd. Unge med høy ut- danning forlot landet i hopetall, en hjerneflukt som i portugisiske medier ga dem tilnavnet «den tapte generasjonen».

Økonomien skulle reddes med innstramninger: lønnskutt på opptil 25 prosent for offentlig ansatte, kutt i helsevesen, kutt i offentlige tjenester, kutt i pensjon. Staten trengte penger, og skattene økte. I 2013 lå ungdomsledigheten på nesten 40 prosent, og Portugal blødde arbeidskraft.

Løsningen? Utenlandsk talent, utenlandsk innovasjon og utenlandske penger: Britiske, tyske,

1

2

3

4

1: **PÅ JOBB.** Inger-Lovise Fjellgaard la videomøtet til takbaren Lumi Rooftop i Lisboa sentrum. 2: **BRØD OG KORN.** I Beato-distriktet, to kilometer utenfor sentrum, holder Unicorn Factory Lisboa til. Her er pastafabrikker blitt til kontorfellesskap. 3: **NYE TIDER.** José Mota Leal er prosjektleder for Unicorn Factory Lisboa. – Nå må man kanskje skape sin egen jobb, sier han. 4: **ARBEIDSFLYT.** Ukedagene er stort sett dedikert til jobb for gjengen i Gründergarasjen. Under middagen første kveld ble det idémøldret om et nytt selskap.

amerikanske og skandinaviske hjerner skulle fylle hullet etter den portugisiske ungdommen som forsvant.

Regjeringen innførte en rekke tiltak for å til- trekke seg dem.

Blant de viktigste var «*Non-Habitual Resident*»- ordningen som ga tilflyttere store skatteforde- ler i opptil ti år, som skattefritak på utenlandske pensjonsinntekter og kraftig redusert inntekts- skatt for arbeidere i «høyverdiyrker», innen teknologi, finans og forskning.

Utlendinger som investerte i eiendom fikk oppholdstillatelse via Golden Visa-programmet, og trengte bare bo i Portugal syv dager per år. Utenlandske eiendomsinvesteringer setter fremdeles årlige rekorder.

Samtidig trengte landet et omdømmeløft.

En blanding av private og offentlige initia- tiver lanserte Lisboa som en teknologiby, et europeisk svar på Silicon Valley. Coworking- kontorer og inkubatorer dukket opp i alle by- deler, for å tekkes gründere i hettegensere.

En viktig seier kom i 2016, da Web Summit, en av verdens største teknologikonferanser, flyttet fra Dublin til Lisboa. Daværende statsminister António Costa omtalte det som en «bekreftelse på et land med ny profil».

«Vårt marked er det globale markedet», sa Costa i forkant av konferansen.

– Verden har forandret seg, sier José Mota Leal (55).

Han er prosjektleder for den ideelle organisa- sjonen Unicorn Factory Lisboa.

– Da jeg ble uteksaminert, ville de fleste bare jobbe for et stort selskap og bli der resten av livet, fortsetter han.

– Nå må man kanskje skape sin egen jobb.

BRØD OG ENHJØRNINGER. To kilometer uten- for Lisboa sentrum ligger Beato-distriktet, et fabrikkområde som en gang huset Manutenção Militar – det portugisiske militærets forsynings- tjeneste.

– Omtrent alt var matfabrikker, sier José Mota Leal.

Han viser rundt i et landskap som finnes i storbyer over hele Europa – bygg i rød teglstein med jerngitter foran vinduene, høye piper og høyere kornsiloer, industri laget for en annen tid. De blir kanskje til mathaller eller student- boliger, alt ettersom.

Her er de blitt til «innovasjonssentre» og *coworking spaces*, etter at Unicorn Factory Lisboa flyttet inn i 2017. Målet er å hjelpe oppstarts- bedrifter med å *skalere*, kanskje helt til de blir såkalte enhjørninger – selskaper som er verdt mer enn en milliard dollar.

– Det der ...

Han peker på et av byggene.

– Var en pastafabrikk som produserte 18 tonn med spaghetti hver dag. Nå er det et *coworking space*. Og det der ...

Han nikker mot et annet bygg.

– Var en brødfabrikk, åtte tonn med brød hver dag. Husk, dette er tilbake da Portugal var i koloniale kriger, vi trengte masse mat.

Nå er det andre behov som melder seg. Brød- ovner og dampmaskiner er erstattet med strøm- uttak og kaffeautomater.

Dette prosjektet skal hjelpe Lisboa med å posisjonere seg som en internasjonal by for gründere og har helt fra start hatt bystyrets vel- signelse, forklarer Leal.

– De sa «få det til å skje, men ikke bruk masse offentlige penger».

– Gikk det?

– Ja, nesten. Vi forsøkte. Men det har vært noe offentlig investering.

Carlos Modeas, Lisboas borgermester og tid- ligere EU-kommissæren for forskning, innova- sjon og vitenskap, er blant dem som har heiet frem Beato-distriktet. Han har uttalt et ønske om å gjøre Lisboa til «verdens innovasjonshovedstad».

På de tomme kornsiloene som engang matet portugisiske soldater, henger et enormt banner: «*It's only a myth until you make it true.*»

Det var borgermesteren som foreslo en «enhjørningsfabrikk», ifølge Leal.

– Jeg pleier alltid å spøke med ham, sier Leal.

– «Hvis jeg visste hvordan man lager enhjør- ninger, så ville jeg ikke vært her!»

LITT DUM. Det er onsdag, og gjengen i Gründergarasjen har lagt arbeidsdagen til en takbar. Tre bord er slått sammen, i bakgrunnen spilles loungemusikk. På bordet ligger laptop- er og bærbare mobilladere side om side med serve- ringer av stekte reker og Limoncello Spritz.

– Du må jo nesten være litt dum for å prøve å skape noe selv. Du bør ikke vite om alle utford- ringene du kommer til å møte på, sier innova- sjonssjef Magnus Svendsen.

Han har lenge jobbet med unge mennesker som vil lykkes i oppstartsbransjen, og er blant annet grunnleggeren bak Studentenes Entre- prenørfond.

– Målet er å «*fail fast*», for de aller fleste *start ups* klarer seg ikke lenge, sier Svendsen.

Da blir *workcations* i solskinsland en viktig motivator.

– Inger-Lovise? Vil du ha noe?

Fjellgaard har satt seg til på et annet bord med hodetelefonene på. Hun er midt i et videomøte, men unnskylder seg raskt til personen på skjermen.

– Er det alkohol i den? spør hun, og peker på en paraplydrink.

– Ja, mumles det i kor, blikkene festet på laptop- er.

– Da vil jeg ha en sänn.

UNGE LOVENDE. Antonio Tabarra er universitetsstudent, og jobber som servitør på siden. Han har vokst opp i bykjernen, og forteller at mye har forandret seg. – Det verste er boligkrisen.

20 tips til Lisboa

1

2

3

4

5

6

SPISE

TABERNA DA RUA DAS FLORES
Tradisjonell portugisisk mat i intime, hulelignende omgivelser. Elegante småretter forkledd som ująlete husmannskost. Iherdige servitører bærer på store krittavler med dagens meny. Den endres hyppig. Blir du overveldet av utvalget, bør du lytte til deres anbefaling. Tar hverken reservasjoner eller kort! Møt opp tidlig med en bunke konanter. Her får du mye for pengene.
RUA DAS FLORES 103 109
[@tabernadasflores](#)

PRADO
Vinbar og restaurant ikke langt fra turistsentrum. *Farm-to-table* i moderne lokaler, med både smaksmeny og à la carte. Gå for førstnevnte, det koster mindre enn det bør. Kyndige vinkelnerer veileder deg til den perfekte oransjevin. Nevnt i Michelin-guiden. Både blåskjell-cевичe og kikert-curry er minneverdige retter, den typen man snakker om i dagavis etterpå. Bestill bord på forhånd.
TRAVESSA DAS PEDRAS NEGRAS 2
[@prado_restaurante](#)

RESTAURANTE PICA-PAU
Planterik servering under glasstak, som å sitte i en botanisk hage. Ypperlig lunsjsted i bydelen Principe Real, et slags Lisboas St. Hanshaugen. Serverer moderne portugisisk mat, som blekksprutsalat med bakt paprika og koriander, eller nybakt *marfa-brød* med den syrlige hvitløkssausen pica-pau. Langt nok fra sentrum til å kunne kalles en nabolagsfavoritt. Reserver til middag, kom innom for lunsj.
R. DA ESCOLA POLITÉCNICA 27
[@restaurante.picapau](#)

FAZ FRIO
Billig, men utmerket sjømat, også i Principe Real. Lokale er i seg selv verd turen, med fliskledde vegger, dempet belysning og nedslitte steingulv. Både mat og omgivelser er først og fremst *koselig* – og prisene likeså. På toalettet støtte vi på en servitør midt i tannpussen etter et langt skift. Hun insisterte på at vi måtte bestille haugevis med brød – det skulle dyppes i sauser og gryter lenge etter at reker og tunfisk var fortært. Slik gjøres det i Portugal, som hun sa.
R. DOM PEDRO V 96
[@fazfrio](#)

CERVEJARIA RAMIRO
Kjent som byens beste sjømatsted – det sier ikke så lite i en by hvor dugelige havfristelser finnes på omtrent hvert hjørne. Portrettet i Anthony Bourdains matprogram «No Reservations» i 2012. Spar-tansk interiør som vitner om selvtillit, her trenger man ikke imponere med danske designmøbler og lave krakker. Enorme porsjoner med smørdryppende hummer, grillede tigerreker og ferske krabber. Reserver bord på forhånd, Cervejaria Ramiro er populært både blant turister og lokale.
AV. ALM. REIS 1 H
[@cervejariaramirooficial](#)

CERVEJARIA O TREVO
Sjappe med tradisjonelle bakervarer og snacks. Dess-verte en Tiktok-favoritt, så belag deg på kø, som gjøres utholdelig av en venteøl fra baren. Her skal du bestille *bifana*, en tradisjonell portugisisk sandwich av sprøtt brød med tynne skiver av svinekotelett, saus av hvitløk og paprika. Ta med papirinnpakket niste til nærmeste solspot, og skyll ned med pilsneren Sangres.
PRAÇA LUÍS DE CAMÕES 48
[@otrevo48](#)

VIBEYARD
Den portugisiske vinprodu-senten Vibeyards egen restaurant i partybydelen Bairro Alto. Et lite hull i veggen hvor du kan la bena dingle fra stålkrakkene. Her går det i naturvin, sesong-baserte deleretter og små tallerkener. La kvelden gli over i natt, i helgene er det ofte dj-set og dancing. Klientellet er *cool*, men voksent – du skal se lenge etter pub til pub-gjengene som preger resten av bydelen. Bestill bord eller kom tidlig. Du må uansett sitte tett nok til å utveksle noen ord med nabobordet.
R. DO POÇO DOS NEGROS 19
[@vibeyard.lx](#)

KAFÉ

CASTRO – ATELIER DE PASTÉIS DE NATA
Du kan ikke dra til Portugal uten å unne deg en *pastél de nata* – sprøtt bakverk fylt med eggekrem og toppet med karamelliserte flekker. En turistfavoritt som selges overalt i byen, og sjelden gjøres helt feil. Masseproduksjonen som skal holde tritt med tusenvis av besøkende kan likevel gi et fabrikkpreg, som om eggekrem har hvilt noen timer for lenge. På Castro serveres herligheten omtrent rett fra ovnen, fremdeles varm. Sitt ned med en kaffe-kopp i ærverdige lokaler med gullkantet disk og art deco-lysekroner.
R. GARRETT 38
[@castro_atelier_lisboa](#)

THE MILL
Moderne og lyse lokaler med veggdekkende vinduer ut mot trange brosteinsgater hvor sjåfører fyker forbi i faretruende hastverk. Iskaffen med appelsinsall er en morsom vri. Serverer frokostretter som avokadotoast og egg med bakte bønner hele dagen. Like populær blant barnefamilier som *remote workers*.
R. DO POÇO DOS NEGROS 1
[@themillpt](#)

HEIM CAFE
Nabolagskafé et stykke utenfor sentrum. Populært arbeidssted, hvor du ifølge en anmeldelse på Google kan «ta frem laptopen uten å bli blikket». Har en solrik uteservering, i motsetning til mer sentrale kafeer. Betjeningen ser ut som de hører hjemme i en Larry Clark-film. Serverer klassisk brunsjmat: luftige pannekaker, tunfisksandwich og omelett.
R. SANTOS-O-VELHO 2 E 4
[@heimcafe.lisbon](#)

1: Lettgrillet fisk og oransjevin på Prado Wine Bar. 2: Ana Paula Santos i sin gjenbruksbutikk Clube Royale. 3: Øl og bakverket pastél de nata på hotellbalkongen. 4: Bargaten Rua Nova do Carvalho, eller Pink Street. 5: Torget Praça do Comércio rett ved Tejo-elven. 6: Lisboas karakteristiske gule trikker.

SHOPPING

ARQUIVOS VINTAGE
I de beste vintagebutikkene har noen allerede gjort skattejakten for deg. Slik er det på Arquivos Vintage, som har et selektivt utvalg av designerklær, samt navnløse, men solide *pieces*. Her finner du nettingtopper fra Jean Paul Gaultier, ballettsko fra Dior eller poloskjorter fra Ralph Lauren.
R. DE SANTO AMARO
[@arquivosvintage](#)

EMBAIXADA
Kanskje er det litt rart å anbefale et kjøpesenter i en vakker by som Lisboa, hvor man helst vil oppholde seg i gatene. Men Embaixada, et tidligere palass i neo-arabisk arkitektur, er en opplevelse i seg selv. Med greske søyler, flislagte gulv og enorme fresco-malerier minner det mer om et herskaps hus i Marokko enn Steen & Strøm. Butikkene selger kvinne- og herreklaer fra portugisiske designere.
PRAÇA DO PRÍNCIPE REAL 26
[embaixadalx.pt](#)

A VIDA PORTUGUESA
Interiørbutikk stappfull av tradisjonelt portugisisk håndverk – tenk mønstrede tallerkener, dekorative ansjosfigurer i keramikk eller glass, ulltepper og broderte putetrekk. Stort lokale over to etasjer.
RUA NOVA DO ALMADA 72
[avidaportuguesa.com](#)

UTELIV

UNNGÅ BARGATENE
Turistifiseringen av Lisboa har ført til et rølpete uteliv, preget av stupfulle backpackere og ungdom som spyr på fortauskanten. Heldigvis holder den mest påfallende russestemningen seg til avgrensede områder, som pub-labyrinten i Bairro Alto og den rosamalte Pink Street rett ved Tejo-elven. Oppsøk gode cocktail- og vinbarer, som Black Sheep, The Bar eller The Royal Vessel, alle i gåavstand fra hverandre i Principe Real.

BLACK SHEEP
PRAÇA DAS FLORES 62
[@blacksheeplisboa](#)

THE BAR
TV. MONTE DO CARMO 1
[@thebar.pt](#)

THE ROYAL VESSEL
R. RUBEN A. LEITÃO 23
[@royalvesselbar](#)

ELLER GÅ ALL IN
Du er da vitterlig turist? Noen ganger er det bentrem befriende å omfavne sin indre harrytass. Kjør *glow sticks* og ølmaraton i Pink Street eller Bairro Alto. Sofistikert kan du være hjemme.

BAIRRO ALTO
RUA DA ATALAIA
[@bairro.alto.lisboa](#)

PINK STREET
RUA NOVA DO CARVALHO
[@pinkstreetlisboa](#)

PARKPILS
Noen ting vil for alltid symbolisere Det store utland for en avstumpet nordmann: øl på bensinstasjonen, e-sigarett med vannmelonsmak og lovlig offentlig drikking. Når klokken bikker 19 forvandles den lille parken *Jardim Fialho de Almeida* til en slags nabolagsbar. Stilige portugisere i oversized linskjorter henter naturvin og plastglass opp fra vesken, skategutter skrur opp volumet på *boom blasteren* og nybakte foreldre benker seg ned med bæresele og boksøl. Kjøp en 0,33 med Carlsberg fra butikken på hjørnet, og ta en ferie fra norsk alkoholpolitikk.
JARDIM FIALHO DE ALMEIDA
– PRAÇA DAS FLORES.

BO

LEILIGHETSLIVET
Lisboa er stappfullt av Airbnb-muligheter – på godt og vondt. Det finnes noe i alle prisklasser, avhengig av hvor mange sengeplasser du trenger og hvor flott du vil ha det. I Principe Real bor du rolig og sentralt. Alfama har noen av byens eldste nabolag, og er svært vakkert, om du kan tåle den høye andelen turister. For førstegangsbesøkende er kanskje bydelene Baixa og Chiado det beste alternativet – her har du kort vei til alt, inkludert Tejo-elven.

KOMME SEG RUNDT

GÅ
Det går opp, opp, opp, på fortau så smale at du må trekke inn magen for å ikke bli truffet av varebiler i full galopp. Likevel oppleves Lisboa best til fots. Noe nærmest sakralt oppstår i møtet med den ene vakre bygningen etter den andre, dekket av fliser som skinner i sollyset. Ha øynene med deg, og sjekk to ganger før du krysser gaten.

TAXI
Du trenger ikke bidra til gig-økonomien for å ferdes i Lisboa. Taxier er billig og pålitelige. Det beste alternativet dersom du trenger å komme deg frem raskt.

28-TRIKKEN
En turistklisjé av en grunn – de gule, Kardemomme by-lignende trikkene i Lisboa er kanskje ikke det mest effektive fremkomstmiddelet, men en opplevelse i seg selv. 28-trikken reiser mellom gamlebyen og høye utkikspunkt. Dra på morgenen for å unngå de verste folkemengdene.

INNOVASJONSPARADISET. På innsiden er lite igjen av den tidligere pastafabrikken i Beato-distriktet. Noen eksponerte rør og en murvegg, men ellers: interaktive skjermer, glasskledd møterom og Ikea-lignende kontormøbler i lys eikefiner.

– Jeg er nok partisk, men jeg synes vi har lansert det beste programmet for oppskalering i Europa, og antagelig verden, sier Gil Azevedo (49), administrerende direktør for enhjørningsfabrikken.

Han er en lavmælt mann, europeisk antrukket i løse dressbukser og oppbrettede skjortermer.

Azevedo har jobbet internasjonalt store deler av sin karriere, med digitalisering, markedsføring og sikkerhet, blant annet i New York og Midtøsten.

– Jeg kom tilbake i 2022 for å hjelpe til med å starte Unicorn, sier han.

– Målet var å skape en innovasjonshub med internasjonal relevans.

Byen har «tre innovasjonsdistrikter», hver og en med sine «innovasjonsinitiativ». I løpet av 21 minutter bruker Azevedo ordet «innovasjon» 34 ganger.

Innovasjonen drives blant annet frem ved å samarbeide med andre «markeder», som Tyskland eller Danmark, forklarer han.

– Tenker du på det som et stort europeisk marked, fremfor et portugisisk marked?

– Korrekt.

Endringene i den europeiske økonomien og arbeidsmarkedet har tvunget unge portugisere til å tenke annerledes, mener Azevedo. De kan ikke lenger regne med at en god utdanning leder til en trygg jobb i et etablert selskap, men må dyrke gründerånden, lære seg å ta større risiko.

– Tankesettet og ambisjonen har endret seg mye siden finanskrisen i 2008, spesielt de siste tre årene.

Lisboa har 17 internasjonale enhjørningselskaper, 60 teknologisentre og nesten 5000 oppstartsbedrifter, forteller Azevedo. Ungdomsledigheten er halvert, og ligger nå på rundt 18 prosent.

– Alt i alt vil jeg si at det har gått veldig, veldig bra.

PENSJON OG KLÆR. Lyden av Lisboa er lyden av forespurte taxiturer til 60 kroner. Tusenvis av Ubers kjører gatelangs, åler seg forbi trange smug og bråstopper foran turister med nesen i mobilkartet. De har en repeterende alarm som lar sjåføren vite at en ny kunde ønsker å kjøres til andre siden av byen.

Pling, pling, pling.
Mer enn 24.000 leiligheter leies ut på Airbnb, opp fra 2000 i 2014. 125 nye hoteller ble etablert i byen mellom 2010 og 2022, mange i luksus- og boutique-segmentet.

Byens restauranter har gått fra tradisjonelle spisesteder til *fine dining*, med tasting-menyer og fusion-konsepter på hvert gatehjørne, og 16 stjerner i Michelin-guiden.

Forandringen kan ses i bydelen Bairro Alto i Lisboa sentrum. Fra boligområde til arnested for *pub crawls*, brunsj-barer og vintagebutikker.

Ana Paula Santos (69) driver forretningen Clube Royale, der hun selger skinnjakker fra 1970-tallet og Levis 501 fra 1990-tallet, mens hennes selskapssyke dvergschnauzer hviler på disken.

– Jeg har vokst opp her. Jeg har jobbet for helsevesenet hele mitt liv, på forskjellige sykehus, sier hun.

– Egentlig er jeg pensjonert, men jeg kan ikke leve av det. Alt er for dyrt.

Hun har firkantede briller med tykk, rød innfatning og er kledd i en rutete kjole med rysjer.

– Har du alltid vært interessert i klær?

– Åh, ja, alltid!

Hun retter seg opp i ryggen, emnet er en vitamininnsprøytning.

– Jeg elsker briller, jeg liker litt lekne briller. Farger, mønstre, alt som er crazy. Det må ikke være *chic*!

Hun driver vintagebutikken sammen med venner, også pensjonister, for å overleve. Den er myntet på turister.

– Portugisere flest kjøper ikke brukte klær, sier hun, og mater den lille hunden med en kjeks.

– De kjøper nytt.

SAMVITTIGHETEN. Mye var annerledes i 2014, da Nicolai Kjærnes (38) flyttet til Lisboa for å studere – færre naturvinsbarer med skandinaviske designmøbler, færre *klubbkonsepter* og brunsjkafeer.

– Det karakteristiske ved den portugisiske kulturen har forsvunnet litt. Nå er Lisboa som alle andre byer. Du finner den samme *matchaen* på en hvilken som helst sjappe i Tokyo, London eller Stockholm.

Han sitter med sine kolleger på takbaren, kledd i posete bukser og smale solbriller. Kjærnes innehar den voksne tittelen «Head of Innovation Management and Programs» i Gründergarasjen.

– De mistet noe av det som gjorde byen interessant og byttet det ut med ting du finner overalt, sier han.

– Det er gøy å se at de har klart å snu på økonomien og arbeidsmarkedet. Samtidig er jeg litt skeptisk til hvordan det er blitt gjort, med lav skatt til *expats* og sånt. Jeg har venner som bor her fremdeles, de forteller at det er blitt veldig vanskelig å finne seg et sted å bo.

– Har innflyttere et ansvar for utviklingen?

– Ja, det vil jeg si. Man har et ansvar. Også for å integrere seg til en viss grad. De aller fleste *expats* gjør jo ikke det, de er mest på en slags lang ferie.

SMALT. Lisboa oppleves best til fots, på trange fortau i brosteinsgater.

Selv har han bodd i «et titall land» rundt omkring i verden.

– Det er ikke alle steder jeg har tatt min egen integrering seriøst. Jeg kunne gjort en større innsats, lært meg språket, hatt en større interesse for kulturen og historien. Det bør være en naturlig del av å flytte til et nytt sted.

SKYSKRAPEREFFEKTEN. Luis Mendes, forsker ved universitetet i Lisboa, forteller at det han kaller «tiåret av gentrifisering» har hatt en positiv effekt på den portugisiske økonomien.

– Noe måtte gjøres, med en så høy ungdomsledighet. Initiativer som Unicorn Factory har skapt et nytt narrativ om Lisboa. Men det ikke bidratt til fellesskapet, sier han.

– Jeg pleier å si at velstanden vokser vertikalt, som en skyskraper. Den slår ned i noen avgrensede områder, og holder seg der. Den sprer seg ikke utover.

Mendes forsker blant annet på gentrifisering, og tilhører aktivistgruppen Morar Em Lisboa, som jobber for sosialistiske løsninger på den portugisiske boligkrisen.

– Utenlandske investorer behandler boligene våre som et monopolspill. De trenger ikke engang gjøre noe for å tjene penger, bare kjøper boliger og selger dem igjen. Hvert år slår vi nye prisrekorder, det går bare opp, opp, opp. Det er egentlig imponerende!

CEO. Gil Azevedo er administrerende direktør for den ideelle organisasjonen Unicorn Factory Lisboa. – Alt i alt vil jeg si at det har gått veldig, veldig bra, forteller han. **MOBILT KONTOR.** Mellom QR-koder, lunsj og drinker jobber den norske gründergjengen.

Samtidig, forteller han, blir vanlige portugisere kastet ut av hjemmene sine. Unge mennesker i etableringsfasen er hardest rammet.

– 35 år gamle døtre og sønner bor fremdeles hjemme hos mor og far, de har ikke råd til å påbegynne sitt eget liv. Voksne mennesker!

Mendes sier at mange av de internasjonale innflytterne selv er kritiske til utviklingen i Lisboa.

– De fleste kommer ikke hit for å flippe boliger. De vil leve her, opprettholde livsstilen, jobbe. De elsker byen.

– Det er jo litt rart. De kan snakke svært samvittighetsfullt om det.

LOKALE. Hverken imperier eller skatteincentiver varer evig. Etter økende politisk press, særlig fra nasjonale venstresidepartier som Partido Socialista og Bloco de Esquerda, er Non-habitual resident-programmet i praksis avviklet, og erstattet med et smalere tiltak, rettet mot teknologiarbeidere og forskere.

Gylne visum gis ikke lenger til utlendinger som investerer i eiendom, men til dem som investerer i det portugisiske fellesskapet via forskningsprosjekter, kultur og jobbskaping.

I 2025 varslet regjeringen også høyere eiendomsskatt for boligkjøpere som ikke bor i landet. Særlig i byer som Lisboa og Porto har ordningene i stor grad fått skylden for økende press på boligmarkedet, av både forskere, politikere og aktivister.

En æra er kanskje over – i fjor sommer publiserte den britiske avisen The Guardian et essay med tittelen: «Er det på tide at digitale nomader som meg forlater Lisboa?»

Men på kaffebaren The Mill i sentrum er det stappfullt av laptop-arbeidere – utenfor står folk gatelangs med iskaffe og matcha, inne tilbys «all day brunch» og strømmuttak ved hvert bord.

– Vi har jobbet hardt for å bli en nabolagsfavoritt, det er hard konkurranse her, sier eieren, amerikanske Marina Kahl.

Hun flyttet til Lisboa for to år siden, etter en hektisk arbeidshverdag i den californiske teknologibransjen.

– Det er mye brunsjsteder i området, så vi inviterer folk til å ta med laptopene for å jobbe. Det er ikke alle som tillater det.

Hun bor ved siden av kafeen, og elsker nabolaget, beskriver det som «internasjonalt».

– Men om natten er det mye bråk og fyll fra turister, det kan være utfordrende for oss lokale.

– *Oss lokale? Er du lokal?*

Hun rynker pannen, forstår ikke helt spørsmålet.

– Ja? Altså oss som bor her. **D2**

